

La imatge blasfema

Comencem pels fets recents. Els diaris i les televisions del món sencer han mostrat a bastament les escenes de violència desfermada als carrers i les places dels països musulmans: homes amb cares desencaixades (a les dones, si n'hi ha, no se'ls veu la cara), incendis de vehicles i d'edificis, assalts a consolats i ambaixades, banderes cremades i ninots destrossats (el ninot representa l'enemic nord-americà), morts i ferits a tot arreu i crits demanant més morts encara. Tot, tal com expliquen amb ràbia feroç, per les imatges blasfemes d'una pel·liculeta marginal i miserable, repugnant pel poc que en sabem, que ridiculitza el profeta Mahoma (i d'això, sembla que en són culpables els governs dels EEUU o d'Alemanya o de França, o simplement els "americans" o els europeus). Com fa poc temps per unes caricatures en una revista danesa. Com ara mateix per uns dibuixos d'una publicació satírica francesa. Perquè Mahoma és sagrat, intocable, la seua imatge no es pot representar de cap manera, i qui l'ataca, l'insulta, o només el dibuixa o el pinta o el fa aparèixer en un film, és simplement digne de mort. Vol dir que la defensa de la sacralitat del profeta implica, per als creients, aplicar la violència extrema contra qui ataca la imatge sagrada: el càstig extrem a l'ofensor és un deure suprem, teològic. Aquests són els fets, sumàriament, i els fets, en primer lloc, responen a una teoria de la divinitat. En segon lloc, a un fanatisme incontralat, estimulat per moviments moderns diversos a l'interior del món islàmic, i aprovat, compartit o tolerat pels governants, els diaris i les televisions, els predicadors de les mesquites i la major part de la població. Tot això és molt antic, però sobretot molt contemporani, molt de finals del segle XX, i dels inicis dissortats del XXI. En la història de les religions, el judaisme, el cristianisme i l'islam tenen un fonament comú, el del pare Abraham també comú: la idea del déu únic i absolut, que és un déu sense matèria i per tant sense forma, un déu que és el contrari dels déus egipcis, mesopotàmics o grecs, i que per tant no accepta ídols de fusta o de pe-

Joan Francesc Mira

dra. El judaisme és rigorós en aquesta matèria, i l'islam l'ha seguit amb el mateix rigor i la mateixa prohibició absoluta. El cristianisme no: la doctrina és clara (Déu no té cos ni forma), però ja fa molts segles que la imaginació és lliure per a

representar els éssers més sagrats.

La iconoclàstia bizantina va perdre la batalla, i el Crist en la creu o en la glòria, Déu Pare com a monarca suprem o com un avi amable amb barba blanca, el colom de l'Esperit Sant, o una Mare de Déu pràcticament divinitzada, van inundar ja fa segles els temples, en escultura i en pintura. Justament per aquesta iconofília cristiana, en arribar els nostres temps contemporanis, la llibertat de crítica i de sàtira pot arribar sense entrebancs a les imatges sagrades. "Ofendre" amb paraules blasfemes és una antiga pràctica vulgar ("Me cague en Déu", tan popular com escàs de fantasia), ofendre amb imatges és més modern i més punyent, sobretot quan es barreja amb l'obsenitat. La imatge blasfema, la novetat, comença sobretot a partir del 1870, amb la profusió de publicacions antireligioses a França (on, a primers del segle XX, hi havia més d'un centenar de revistes satíriques anticlericals, i sense censura), arriba a la pintura "seriosa": com els quadres de Félicien Rops, amb sant Antoni temptat per una dona voluptuosa nua i crucificada, o del Crist en la creu amb una erecció bestial i amb potes de cabró sobre un cos nu femení amb els braços oberts. Ara mateix, als països que en solem dir "occidentals i cristians", fins i tot les institucions públiques patrocinen exposicions amb imatges obscenament blasfematòries, de vegades amb protestes verbals tan irades com inútils de petits grups de creients. Mai, no cal dir-ho, les mateixes sales o museus presentaran una imatge blasfema de Mahoma. Per si de cas. I els "cristians" benpensants pensarem que no s'ha d'ofendre el Profeta perquè això ofèn els fidels musulmans, però que ofendre Jesús és només una mostra lícita i normal de llibertat. Ara, als cristians o postcristians ens molesta el bri d'herba en l'ull propi, no el cabiró de fusta en l'ull dels altres.

“Fins i tot les institucions públiques patrocinen exposicions amb imatges obscenament blasfematòries, de vegades amb protestes verbals tan irades com inútils de petits grups de creients. Mai, no cal dir-ho, les mateixes sales o museus presentaran una imatge blasfema de Mahoma”